

Hovedinstruks for Norsk Polarinstitt

Instruksen er fastsatt av Klima- og miljødepartementet i medhold av §3 i Reglement for økonomistyring i staten og trer i kraft 1. januar 2025.

departementsråd
Tom Rådahl

1 Innledning

Instruksen er fastsatt av Klima- og miljødepartementet ved departementsråd og er gjeldende for Norsk Polarinstitt (NP) fra 1.1.2025. Instruksen definerer rammebetingelsene og forutsetningene for økonomi- og virksomhetsstyringen.

Dette dokumentet erstatter tidligere Hovedinstruks for Norsk Polarinstitt, datert 1.1.2024.

Instruksen er skrevet for å oppfylle kravene i økonomiregelverket om departementets overordnede ansvar i forhold til underliggende virksomheter, og angir krav til virksomheten ut over gjeldende økonomiregelverk for staten og tilhørende rundskriv.

Hovedinstruksen publiseres på departementets nettsider og sendes Riksrevisjonen.

2 Departementets myndighet og ansvar

Klima- og miljødepartementet har det administrative og budsjettmessige ansvaret for etatsstyringen av Norsk Polarinstitt. Klima- og miljødepartementet fastsetter overordnede mål og krav til Norsk Polarinstitt innenfor rammene Stortinget fastsetter gjennom lov- og budsjettvedtak.

Departementet har ansvar for å følge opp at Norsk Polarinstitt innretter sin virksomhet i tråd med fastsatte mål og prioriteringer.

3 Norsk Polarinstituttets myndighet og ansvar

3.1 Norsk Polarinstituttets formål

Norsk Polarinstitutt er den sentrale statsinstitusjonen for kartlegging, miljøovervåking og forvaltningsrettet forskning i Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal bidra til å oppnå de klima- og miljøpolitiske målene som årlig blir presentert i Prop. 1 S. Norsk Polarinstitutt har et særlig ansvar for å fremskaffe kunnskap som skal bidra til å oppnå de nasjonale målene knyttet til klima og miljø i polarområdene.

Norsk Polarinstitutt skal gjennom analyser, utredninger, rådgivning, resultatoppfølging og formidling bidra til å nå miljømålene også på de øvrige resultatområdene. De spesifikke mål, prioriteringer, styringsparametere og oppdrag som Norsk Polarinstitutt skal gjennomføre det enkelte år blir gitt i årlige tildelingsbrev.

3.2 Norsk Polarinstituttets tilknytningsform

Norsk Polarinstitutt er et ordinært forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet.

3.3 Norsk Polarinstituttets hovedoppgaver/hovedfunksjoner og oppgaver

Norsk Polarinstitutt skal levere vitenskapelig kunnskap og råd til norske myndigheter om Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal være faglig og strategisk rådgiver overfor den sentrale forvaltningen og faglig rådgiver for Miljødirektoratet og Sysselmesteren i polarspørsmål. Instituttet skal bidra til å fremme norske interesser og synlighet på Svalbard, i Polhavet og de nordlige havområdene og i Antarktis, inkludert Sørishavet. Norsk Polarinstitutt skal ivareta infrastruktur og strukturer for forskningssamarbeid i nord- og polarområdene.

For å medvirke til å nå de nasjonale klima- og miljømålene og ivareta sitt samfunnsoppdrag skal Norsk Polarinstitutt utøve følgende funksjoner:

3.3.1 Myndighetsutøvelse

Norsk Polarinstitutt skal utøve myndighet etter følgende lover og forskrifter:

- Forskrift om miljøvern og sikkerhet i Antarktis
- Lov om Bouvetøya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (bilandsloven)
- Forskrift om fredning av Bouvetøya med tiliggende territorialfarvann som naturreservat
- Forskrift om ferdselsbegrensning i Nyrøysaområdet på Bouvetøya.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Behandle meldinger og søknader.
- Kontrollere at norsk aktivitet i Antarktis skjer i tråd med Antarktisforskriften.

3.3.2 Faglig rådgiver

Norsk Polarinstitutt skal være faglig rådgiver for sentraladministrasjonen i polarspørsmål, og strategisk rådgiver for relevante departementer.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Gi faglige råd, analyser og støtte til departementets arbeid med politikkutvikling i polarspørsmål.
- Delta i relevante nasjonale fora, inkludert Polarutvalget og Faglig Forum for økosystembasert forvaltning av norske havområder.
- Delta i arbeidet under Antarktistraktatsystemet.

3.3.3 Kunnskapsutvikling og formidling

Norsk Polarinstitutt skal drive kunnskapsutvikling gjennom forvaltningsrettet forskning og overvåking i Arktis og Antarktis. Klima, miljøgifter, biologisk mangfold og geologisk kartlegging er særlige viktige arbeidsfelt for instituttet. Instituttet skal opprettholde en god kunnskapsbase for sin faglige og strategiske rådgivingsoppgave, sørge for overvåking av utviklingen i miljøtilstanden i polarområdene, og forvalte og formidle forskning samt miljø- og kartdata. Instituttet skal i sitt arbeid bidra til å følge opp Klima- og miljødepartementets kunnskapsstrategi, i tråd med oppgaver og ansvar for sin virksomhet.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Drive forskning og overvåking som bidrar til å dekke forvaltningens behov for løpende og rask tilgang på ny kunnskap om polarområdene for bruk i forvaltning og politikkutforming.
- Opprettholde en internasjonal profil på sin forskning, med sikte på å bidra til å ivareta overordnede nasjonale interesser i polarområdene.
- Ha god oversikt over økologisk tilstand og utviklingen av miljøtilstanden på sitt ansvarsområde, inkludert effekten av faktorer som påvirker miljøtilstanden.
- Utvikle, revidere og lede systemer for miljøovervåking i Arktis og Antarktis, og opprettholde lange måleserier. Drifte og videreutvikle Miljøovervåking Svalbard og Jan Mayen (MOSJ).
- Være det sentrale datasenteret for miljøkunnskap om polarområdene. Gjøre egne miljødata og publiserte forskningsdata tilgjengelige for videre bruk, og bidra til god samordning av miljø- og kartdata.
- Publisere sine forskningsresultater i samsvar med kravene til åpen forskning.
- Formidle pålitelig, aktuell og forståelig miljøinformasjon til allmennheten.
- Bidra til Miljøstatus.no og levere tekster og data for fastsatte indikatorer. Vurdere måloppnåelse og ivareta kvalitet og dataleveranser for nasjonale miljømål 6.1, 6.2 og 6.4
- Forvalte og tilrettelegge sitt historiske polarmateriale.

3.3.4 Internasjonalt samarbeid

Norsk Polarinstitutt skal bidra til relevante internasjonale prosesser knyttet til klima og miljø i nord- og polarområdene, og delta i internasjonale fora som arbeider for å styrke kunnskapsgrunnlaget for miljøforvaltningen.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Delta aktivt i internasjonalt forskningssamarbeid. Være et internasjonalt kontaktpunkt i polarsaker og formidle kontakt mellom norske og internasjonale fagmiljøer.
- Følge opp samarbeidet med Utenriksdepartementet med formål å fremme norske interesser i Arktis og Antarktis, og bidra til at Norge er en attraktiv samarbeidspartner for internasjonale aktører.
- Delta i arbeidet med de årlige konsultative møtene under Antarktistraktaten (ATCM) og Kommisjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR), og delta i den norske delegasjonen. Representere Norge i Miljøkomiteen (CEP).
- Stille nasjonale delegater til vitenskapskomiteen for Antarktis (SCAR) og til komiteen for nasjonale programoperatører for Antarktis (COMNAP), og utnevne medlemmer til relevante undergrupper for disse komiteene.
- Delta i samarbeidet under Arktisk råd og rådets arbeidsgrupper.
- Delta i miljøsam arbeidet i Barentsregionen.
- Styrke det internasjonale samarbeidet i Ny-Ålesund.
- Delta i aktuelle fora som Forum of Arctic Research Operators (FARO) og Agreement of the Conservation of Albatrosses and Petrels (ACAP).
- Delta i arbeidet under China Council.
- Bidra til å sette fokus på de store globale havutfordringene.

3.3.5 Infrastruktur, logistikk og drift

Norsk Polarinstitutt skal ivareta forskningsinfrastruktur og tilby logistikk- og støttetjenester knyttet til forskningsaktivitet i Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Drive Sverdrup og Zeppelin-observatoriet i Ny-Ålesund og forskningsinfrastruktur på Svalbard for øvrig.
- Lede Ny-Ålesund forskningsstasjon.
- Drive forskningsinfrastruktur i Antarktis (forskningsplattformene Troll og Tor), og legge til rette for undersøkelser knyttet til Bouvetøya.
- Tilrettelegge for norske og internasjonale forskningsmiljøers bruk av Trollstasjonen i Antarktis.
- Drive logistikkruter for varer og personell til Trollstasjonen i Antarktis med båt og fly.
- Forvalte eierskapet av det isgående forskningsfartøyet FF "Kronprins Haakon".
- Forvalte bruken av FF "Kronprins Haakon" i henhold til samarbeidsavtalen med Havforskningsinstituttet og UiT Norges arktiske universitet.
- Stimulere nasjonal og internasjonal forskning i Polhavet, på Svalbard og i Antarktis ved å tilby forskningsservice og logistikkstøtte.
- Forvalte eierskapet i Framsenteret drift A/S.

3.3.6 Norsk Polarinstituttts faste, langsiktige oppgaver

Norsk Polarinstitutt skal:

3.3.6.1 Naturmangfold

- Vurdere miljøtilstanden i Barentshavet og arktiske havområder innenfor Norsk Polarinstituttets ansvarsområder.
- Bidra i arbeidet med kunnskapsinnhenting og videreutvikling av helhetlige forvaltningsplaner for havområdene. Gi faglige bidrag til oppdatering og revisjon av forvaltningsplanene, og delta i Faglig forum og Overvåkingsgruppen.
- Opprettholde en helhetlig miljøovervåkning på Svalbard.
- Bidra i arbeidet med kunnskapshenting og videreutvikling av forvaltningsplanene for Svalbard.
- Gjennomføre prioriterte tiltak innen instituttets ansvarsfelt i forvaltningsplanene for verneområdene, handlingsplan for fremmede arter og sirkumpolar handlingsplan for isbjørn.
- Produsere og levere kunnskap om effekter av klimaendringer, havforsuring, miljøgifter, plastforurensning og støy på økosystemene på Svalbard, Antarktis og i polare farvann.
- Vurdere behovet for tiltak for å beskytte miljøet i arktiske havområder mot påvirkning fra nye aktiviteter.
- Bidra til at miljøhensyn ivaretas i konsekvensutredninger og konsesjonsrunder i petroleumsvirksomheten og annen næringsvirksomhet til havs.
- Ta del i arbeidet med kunnskapsinnhenting om økosystemene i Antarktis og Sørishavet, inkludert effekter av menneskelig påvirkning, som bidrag til den internasjonale forvaltningen av disse områdene.

3.3.6.2 Kulturminner og kulturmiljø

- Sikre at viktige kulturminner etter norsk virksomhet i Antarktis blir tatt vare på, i samarbeid med Riksantikvaren.

3.3.6.3 Forurensning

- Delta i rådgivende gruppe for prioritering av innsats ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning.
- Være faglig rådgiver for Kriseutvalget for atomberedskap og stille logistikkressurser til rådighet ved atomulykker i nordområdene.
- Bidra til økt kunnskap om miljøgifter i arktisk biota og miljø, og effekter av disse.
- Bidra til økt kunnskap om plast og mikroplast i polare områder. Delta i arbeidet knyttet til marin forsøpling ledet av Miljødirektoratet.
- Bidra til økt kunnskap om sammenhengen mellom klimaendringer, naturmangfold og forurensning fra miljøgifter og plast.
- Levere grunnlagsdata knyttet til kartlegging av nye miljøgifter i Arktis som grunnlag for innspill til Stockholmskonvensjonen.
- Bidra med innsamling av arktiske prøver til Miljøprøvebanken etter oppdrag fra Miljødirektoratet, og delta i ekspertgruppen for Miljøprøvebanken.

3.3.6.4 Klima

- Bidra til å øke kunnskapen om historisk, nåtids- og framtidig klimautvikling i polarområdene.
- Bidra til økt forståelse av viktige klimaprosesser i polarområdene.
- Bidra til kunnskap om status, trender og framskrivninger knyttet til effekter av klimaendringer i polarområdene.
- Sørge for en overvåking av miljøet på Svalbard som kan fange opp de endringer som forventes på grunn av klimaendringene.

3.3.6.5 Polarområdene

- Delta i arbeidet under den internasjonale isbjørnavtalen og nasjonalt fagråd for isbjørn.
- Styrke samarbeid, egen forskning og miljøovervåking i Ny-Ålesund. Følge opp forskningsstrategien for Ny-Ålesund. Delta aktivt i Ny-Ålesund Science Managers Committee og utvikling av flaggskipprogrammene i Ny-Ålesund.
- Bidra i BarentsWatch.

3.3.6.6 Kart og miljødata

- Være Norges hovedprodusent av topografiske og geologiske kart som dekker Svalbards landområder, Jan Mayen, Antarktis og Bouvetøya ved å publisere kart i digitalt og trykket format.
- Følge opp delingsplikten etter geodataloven gjennom deltakelse i Norge digitalt-samarbeidet.
- Sikre at instituttets relevante forsknings- og miljødata fra Svalbard, Antarktis og nordlige havområder dokumenteres, arkiveres og tilgjengeliggjøres i tråd med FAIR-prinsippene, med unntak av data som vurderes som unntatt for åpen tilgang (f.eks. pga. sikkerhetshensyn). Alle egne publikasjoner skal tilgjengeliggjøres.
- Gjøre alle data tilgjengelig for videre bruk gjennom digitale tjenestegrensesnitt, karttjenester og brukervennlige, digitale presentasjonsformer.

3.4 Samarbeid med andre virksomheter og aktører

Norsk Polarinstitutt skal sikre et godt og effektivt samarbeid med andre virksomheter i sin oppgaveløsning, deriblant øvrige etater som er underlagt Klima- og miljødepartementet og fagetater i andre statlige sektorer. Instituttet skal i samarbeid med andre statlige etater bidra til samhandling og koordinering av kunnskap. Norsk Polarinstitutt har et særskilt ansvar for å bidra med kunnskap som grunnlag for Miljødirektoratets og Sysselimesterens arbeid med å utvikle og iverksette forvaltningstiltak.

Norsk Polarinstitutt skal medvirke til å styrke samarbeidet i Fram – Nordområdesenter for klima og miljøforskning, og alternere med Havforskningsinstituttet som nestleder i senterets styringsgruppe.

3.5 Organisering og ledelse av Norsk Polarinstitutt

Direktøren er virksomhetsleder for Norsk Polarinstitutt og har det overordnede ansvaret for at virksomheten er i samsvar med lover, forskrifter, etiske retningslinjer og andre forordninger knyttet til Norsk Polarinstitutts virksomhet. Direktøren har ansvar for at Norsk Polarinstitutts økonomi- og virksomhetsstyring er i samsvar med tildelingsbrevet, denne instruksen og økonomiregelverket.

Direktøren har innenfor sitt område et selvstendig ansvar for at virksomheten har effektive og hensiktsmessige systemer og rutiner som har innebygget tilfredsstillende intern resultat- og økonomikontroll.

Direktøren ansettes av departementet på åremål i en periode på seks år, med mulighet for forlengelse i én periode.

4 Norsk Polarinstitutts interne styring

Norsk Polarinstitutt skal bruke risikostyring som verktøy i sin mål- og resultatstyring, og relatere risikovurderingene til mål- og resultatkravene for virksomheten.

Norsk Polarinstitutt skal identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko som kan påvirke måloppnåelsen negativt. Risikostyring skal skje innenfor et samlet rammeverk for styring og kontroll og inkluderes i virksomhetens planer, gjennomføring og oppfølging, og inngå som en integrert del av styringen. Norsk Polarinstitutts overordnede risikovurderinger skal være et formelt punkt på etatsstyringsmøtene.

4.1 Norsk Polarinstitutts interne ledelsesstruktur

Norsk Polarinstitutt skal fastsette intern instruks for egne aktiviteter innenfor rammen av hovedinstruks fra departementet. Norsk Polarinstitutt skal utarbeide interne disponeringsskriv som fastsetter oppgaver, ansvar og tildelte bevilgninger internt i virksomheten.

Dersom direktøren oppretter en særskilt intern revisjonsenhet eller ønsker å kjøpe en slik tjeneste fra konsulenter, skal oppgavene presiseres i særskilt instruks som skal foreligge samtidig med opprettelsen. Departementet skal ha kopi av instruksen.

4.2 Norsk Polarinstitutts planlegging, gjennomføring og oppfølging

Norsk Polarinstitutt skal planlegge i et langsiktig og strategisk perspektiv for å møte fremtidige utfordringer og oppnå langsiktige mål.

Norsk Polarinstitutt skal innrette virksomheten slik at den bidrar til best mulig effekt i tråd med nasjonale miljømål og overordnede mål for virksomheten slik de fremgår av tildelingsbrev. Instituttets resultatrapportering skal basere seg på analyser og vurderinger av effekter som følge av direktoratets egen virksomhet og interne prioriteringer opp mot relevante målsettinger.

Norsk Polarinstitutt skal føre regnskap etter kontantprinsippet.

4.3 Norsk Polarinstituttets internkontroll

Den interne driften i Norsk Polarinstitutt skal gjennomføres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Direktøren har ansvar for at etaten har effektiv intern styring og kontroll.

Norsk Polarinstituttets internkontroll skal utformes og gjennomføres slik at den gir rimelig grad av sikkerhet for at direktoratet når fastsatte mål, har en effektiv drift, pålitelig rapportering og at lover og regler følges.

4.4 Andre varige føringer

4.4.1 Informasjonssikkerhet

Norsk Polarinstitutt skal følge nasjonale føringer og prinsipper for digital sikkerhet innenfor sitt ansvarsområde. Norsk Polarinstitutt skal være sertifisert etter ISO 27001-standarden (informasjonssikkerhet).

4.4.2 Forebyggende sikkerhet

Norsk Polarinstitutt er underlagt sikkerhetsloven og skal arbeide med forebyggende sikkerhet i henhold til lovens bestemmelser, forskrifter og gjeldende veiledninger.

4.4.3 Samfunnssikkerhet

Norsk Polarinstitutt skal arbeide med samfunnssikkerhet i henhold til «Styringsdokument for samfunnssikkerhetsarbeidet» fra Klima- og miljødepartementet.

4.4.4 Digitalisering og samordning

Norsk Polarinstitutt har et ansvar for å følge nasjonale føringer og prinsipper i regjeringens digitaliseringspolitikk, og miljøsektorens digitaliseringsstrategi skal ligge til grunn for arbeidet med digitalisering.

4.4.5 Anskaffelser

Anskaffelser utgjør en stor andel av virksomhetens økonomi, og må derfor bidra til virksomhetens overordnede målsetninger. Norsk Polarinstitutt skal benytte de sentrale rammeavtaler inngått av Statens innkjøpscenter og fellesavtaler inngått for miljøforvaltningen der dette er mulig.

Norsk Polarinstitutt skal ivareta samfunnsansvar i anskaffelsene, ved å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger, forhindre arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre respekt for grunnleggende menneskerettigheter og like konkurransevilkår for næringslivet.

4.4.6 Bærekraftig virksomhet

Norsk Polarinstitutts sine oppgaver skal bidra til å nå aktuelle bærekraftsmål. Etaten skal arbeide systematisk og helhetlig for å redusere sine klimagassutslipp og naturfotavtrykk i alle deler av virksomheten, og vurdere hvordan klimaendringene vil påvirke virksomheten. Departementet forventer at etaten identifiserer sin klimapåvirkning, setter mål og iverksetter tiltak for reduksjon i klimagassutslipp på kort og lang sikt. Dette inkluderer oppfølging av et miljøledelsessystem som etterlever kjente standarder for oppfølging av dokumentering av virksomhetens miljøarbeid (eksempelvis ISO14001, Miljøfyrtårn, EMAS etc.).

Hvordan etaten arbeider for en bærekraftig virksomhet skal synliggjøres i virksomhetens kommunikasjon og i styringsdialogen, herunder rapportering på virksomhetens utslipp og måloppnåelse.

4.4.7 Kontakt med Stortinget mm.

Norsk Polarinstitutts skal forholde seg til henvendelser fra Stortinget og andre departement i tråd med [Regjeringens forhold til Stortinget - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no).

4.4.8 Riksrevisjonen

Norsk Polarinstitutts skal legge forholdene til rette slik Riksrevisjonen finner det hensiktsmessig for å foreta de revisjons- og kontrolloppgaver som følger av lov og instruks for Riksrevisjonen. Norsk Polarinstitutts skal videre prioritere og følge opp merknader og anbefalinger fra Riksrevisjonen og utarbeide oppfølgingsplaner for dette.

4.4.9 Oppdragsfinansiering

Oppdragsfinansierte aktiviteter er prosjekter som Norsk Polarinstitutts henter finansiering til fra eksterne, hvor det foreligger et krav om motytelse fra Norsk Polarinstitutts når avtale er inngått. All aktivitet Norsk Polarinstitutts utfører som er basert på oppdragsfinansiering, skal være faglig relevant og bidra til å videreutvikle instituttet. Oppdrag som er helfinansiert skal dekke alle direkte og indirekte kostnader knyttet til gjennomføringen av oppdraget som er dokumentert i regnskapet. Det må i skriftlig form utarbeides egne avtaler for oppdragene. Norsk Polarinstitutts er ansvarlig for at bruken av midlene er i samsvar med gjeldende lover og regelverk, herunder lov om offentlig støtte og lov om offentlige anskaffelser.

5 Styringsdialog og fagdialog

5.1 Styringsdokumenter

Etatsstyringen av Norsk Polarinstitutts utøves i en skriftlig dialog mellom Klima- og miljødepartementet og Norsk Polarinstitutts gjennom:

- Tildelingsbrev (inkludert supplerende tildelingsbrev)
- Hovedinstruksen (dette dokumentet)
- Årsrapport og tertialrapporter fra Norsk Polarinstitutts
- Referater fra etatsstyringsmøter og særmøter.

5.2 Styringsmøter

Departementet og Norsk Polarinstitut skal avholde minst to etatsstyringsmøter årlig. Departementet formidler dagsorden i forkant av hvert møte. Dagsorden skal ta utgangspunkt i måloppnåelse, eventuelle avvik fra fastsatte styringskrav, risikovurderinger og strategisk viktige utviklingsspørsmål som påvirker etaten.

Nye styringssignaler fra departementet til direktoratet skal dokumenteres skriftlig i referatet.

5.3 Fagmøter

Utover den ordinære styringen kan det ved behov holdes møter av faglig karakter mellom departementet og Norsk Polarinstitut. Disse møtene er ikke styringsmøter. Slike fagmøter er ikke en arena for å diskutere prioriteringer eller å gi styringssignaler som endrer forutsetninger for direktoratets økonomi- og virksomhetsstyring. Dersom det avdekkes behov for styringssignaler i møtene, skal disse gis skriftlig i etterkant av møtet.

5.4 Annen dialog, involvering og informasjonsutveksling

Departementet kan ha behov for å gi bestillinger til Norsk Polarinstitut i tillegg til tildelingsbrev i løpet av året. Dersom det er behov for nedprioritering av andre oppgaver som følge av en ny bestilling, skal dette avklares med departementet.